

ISSN 1829-0531

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱԲՈՎՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԵՍ
№ 4 (53)

ԵՐԵՎԱՆ - 2021

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԵՍ
АРМЕНОБЕДЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
JOURNAL FOR ARMENIAN STUDIES

Հիմնադիր՝ «Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարան» հիմնադրամ

Խմբագրական խորհուրդ՝

Ռ. Կ. Միրզախանյան (նախագահ),

Մ. Գ. Գիլավյան (**գլխավոր խմբագիր**),
Ա. Ա. Ավագյան, Ա. Վ. Գալստյան, Ս. Դ. Դանիելյան,
Ա. Գ. Դոլուխանյան, Լ. Մ. Խաչատրյան, Վ. Լ. Կատվալյան,
Ա. Հ. Հակոբյան, Վ. Գ. Համբարձումյան, Ա. Ա. Մակարյան,
Է. Ս. Մկրտչյան, Ս. Պ. Մուրադյան,
Մ. Ադամյան (Մեծ Բրիտանիա), Հ. Նալբանդյան (ԱՄՆ), [Ա. Սեփեթճյան]
(Բելրուժ)

Ա. Հ. Հարությունյան (**պատասխանատու քարտուղար և տեխնիկական խմբագիր**)

Գրանցման վկայական՝ 211.200.00182
Գրանցման տարեթիվը՝ 26.03.2003 թ.
Պարբերականությունը՝ եռամսյա

Բոլոր նյութերն ուղարկվում են գրախոսության:
Հոդվածները տպագրվում են անվճար: Ցանկացողները հանդեսը կարող են ձեռք բերել համալսարանի հաշվեհամարին (1570027790960100) փոխանցելով համարի արժեքը:
Արտատպության դեպքում հղումը «Հայագիտական հանդես»-ին պարտադիր է:

Մեր հասցեն՝ Երևան, Ալեք Մանուկյան փ. 13, հեռախոս՝ 55-60-30 (1-20)
Էլեկտրոնային փոստ՝ hayagitakanhandes@gmail.com
Կայքէջ՝ www.hayagitakan-handes.com

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

ԱԼԲԵՐՏ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

Երևանի պետական համալսարան
Բան. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր
albert.makaryan@ysu.am

**ՄՏԵՓԱՆ ԶՈՐՅԱՆԻ «ԶՐՀՈՐԻ ՄՈՏ» ՊԱՏՄՎԱԾՔԻ
ԴԱՍՄՎԱՆԴՈՒՄԸ**

Բանալի բառեր և արտահայտություններ. կրթության նոր չափանիշներ, դասավանդման մեթոդիկա, դասագիրք, 7-րդ դասարան, հայ գրականություն, Ստեփան Զորյան, «Զրհորի մոտ», պատմվածք, պատերազմ, անհատի հոգեբանություն, արդիականություն:

Ключевые слова и выражения: новые критерии образования, методика обучения, учебник, 7-й класс, армянская литература, Степан Зорян, «У колодца», рассказ, война, психология личности, актуальность.

Key words and expressions: new standards of education; teaching methods; textbook; 7th grade; Armenian literature; Stepan Zoryan; "Near the well"; story; war; individual's psychology; modernity.

**ՄՏԵՓԱՆ ԶՈՐՅԱՆ
(1889 - 1967)**

Ակնոցի հետևից խորիմաստ ու թախճոտ աչքերը մեզ հառած այս բարի մարդը գրող Ստեփան Զորյանն է՝ նորագույն շրջանի հայ գրականության նշանավոր ներկայացուցիչներից մեկը: Նա զարգացման նոր աստիճանի բարձրացրեց պատմվածքի և նովելի ժանրային ընդգրկումը՝

«Վիոքր տարածքում» ստեղծելով տպավորիչ այնպիսի պատկերներ, որոնք ներկայացնում են, այսպես կոչված, «տխուր», «Վիոքր մարդուն» իր հոգեկան խեղճությամբ ու ներքին անազատություններով:

Դու կծանոթանաս

- Ստեփան Զորյանի կենսագրության մի քանի կարևոր դրվագների.
- հեղինակի հուշերին.
- «Ջրհորի մոտ» պատմվածքին:

Դու կիմանաս

- Հեղինակի ստեղծագործության հիմնական թեմաները և ընդհանուր բնութագիրը:

Կսովորես

- Մեկնաբանել «Ջրհորի մոտ» պատմվածքի գաղափարական հիմնական բովանդակությունն ու պատումի որոշ առանձնահատկությունները.
- Համեմատել հեղինակի՝ պատերազմի թեմայով գրված մյուս պատմվածքներն իրար հետ և գտնել ընդհանրությունները:

Հետազոտական և ստեղծագործական աշխատանքի թեմաներ

- «Ջրհորի մոտ» պատմվածքի և դրա հիման վրա ստեղծված կինոնկարի համեմատություն ու քննարկում.
- ռուս գրողներ Անտոն Չեխովի և Նիկոլայ Գոգոլի մի քանի պատմվածքների ընթերցում ու քննարկում, որոշ ընդհանրությունների մատնանշում հայ հեղինակի՝ համաբնույթ ստեղծագործությունների հետ:

ԴԱՍ 1 ԳՐՈՂԸ ԵՎ ՆՐԱ ՊԱՏԿԵՐԱԾ ՍԱՐԴԻԿ

Վանաձորի համայնապատկերը

1. Դու գիտե՞ս, որ Վանաձորի նախկին անունը Կիրովական էր, իսկ հինը՝ Ղարաքիլիսա:
2. Համացանցից գտի՛ր որոշ տեղեկություններ այդ քաղաքի մասին և գրի՛ր փոքրիկ շարադրություն նրա մասին:

Ստ. Զորյանի աշխատասենյակը Երևանի՝ Ստ. Զորյանի անվան թիվ 56 դպրոցը

Ստեփան Եղիայի Զորյանը ծնվել է 1889-ին Ղարաքիլիսայում՝ հողագործ գյուղացու ընտանիքում: «Ղարաքիլիսայում, - պատմում է Զորյանը «Ինքնակենսագրական նոթեր»-ում, - կային հայկական հաստատուն սովորույթներ, ուր կրոնական ու ժողովրդական տոները, ծեսերը կատարվում էին ամենայն ճշտապահությամբ, ջերմեռանդությամբ ու մեծ շուքով»: «Այս ամենի հետ միասին,- շարունակում է նա,- մեր ավանում կար մի տիրող զգացմունք՝ զարմանալի հայրենասիրություն. բոլոր տներում կախված էր «Ոգի Հայաստանի» նկարը՝ Անիի շքեղ ավերակների մեջ նստած մի սգավոր կին, որ հիշեցնում էր հայրենի երկրի երբեմնի անկախությունը և անցած փառքը, նաև 5-րդ դարի ազգային մեծ հերոս Վարդան Մամիկոնյանի՝ սաղավարտով դիմանկարը՝ որպես անձնագոհ հայրենասիրության սիմվոլ»:

Ազգային նվիրական այսպիսի հիշատակներով ապրող միջավայրում են անցել փոքրիկ Ստեփանի մանկությունն ու պատանեկությունը: Այդ ամենին գումարվել են նաև տատի և մոր պատմած զարմանահրաշ հեքիաթները, հատկապես մոր, որ «շատ ինքնատիպ ու կոլորիտով պատմող կին էր, և իր այդ պատմությունների համար հարևանությամբ ապրող ուսուցչուհիները նրան կոչում էին «տիկին Հումերոս»»:

3. *Փոքր հասակում քեզ ի նչ հեքիաթներ են պատմել տատիկդ, կամ մայրիկդ. դրանք բորբոքե՞լ են քո երևակայությունը՝ տանելով չարի ու բարու աշխարհները...*
4. *Իսկ դու երբե՞կ լսե՞լ ես ազգությամբ հույն աշխարհահոչակ էպոսագիր-բանաստեղծ Հումերոսի (Ք. ա. 8-րդ դար) մասին: Դու արդեն փոքր չես, և ժամանակն է, որ աստիճանաբար հարստացնես քո գիտելիքների պաշարը. ուրեմն համացանցից քաղի՛ր տեղեկություններ այդ նշանավոր մտածողի մասին և գրառումներ կատարի՛ր տետրում:*

Ստեփանը գրաճանաչ է դառնում տանը, իսկ 7 տարեկանից հաճախում է հայկական մասնավոր մի դպրոց, ուր սովորում է 2 տարի: Դպրոցը գործում էր գաղտնի, քանի որ ցարական իշխանությունները փակել էին հայկական դպրոցները: Այդ ժամանակից սկսած՝ Ստեփանն սկսում է կարդալ հայ և ռուս գրողների գրքերը. ընթերցում էր իրենց տնակում, կարդում էր անհագաբար մինչև լուսաբաց մինչև աքլորականչ: «Այժմ,- հիշում է Զորյանը,- երբ ետ եմ նայում կյանքիս անցած ճանապարհին, ինձ թվում է, թե իմ ամենաերջանիկ օրերն անցան այդ խարխուլ, անզարդ տնակում, երբ ես, ամեն հոգսից ազատ, ամբողջովին իմ սիրած գրքերի հետ էի և պատրանքներով լցնում էի մեր պարտեզը, մանավանդ լուսնյակ գիշերներին»:

5 ամենասիրելի գրողները

- Խաչատուր Աբովյան
- Բաֆֆի
- Ալեքսանդր Պուշկին
- Միխայիլ Լերմոնտով
- Նիկոլայ Գոգոլ

Հայկական դպրոցներն այդպես էլ չեն վերաբացվում, և գեղջուկ հայրը որդուն ստիպված տանում է ռուսական դպրոց՝ նախապես հիշեցնելով. «Գնա՛, որդի՛, լավ սովորի ամեն ինչ, բայց երբեք չմոռանաս, որ դու հայ ես, հայոց լեզուն ամենից լավ պիտի սովորես»: Եվ Չորյանն իր գիտակցական ամբողջ կյանքում հավատարիմ մնաց հոր պատգամին:

Ստեփան Չորյանի **5 ամենանշանավոր մտքերը** մայրենիի մասին.

- «Լեզուն, իրոք, մի գանձ է, որին չի կարող փոխարինել աշխարհի ոչ մի հարստություն: Նա է ուրախության պահին բացում մեր սիրտը, իսկ տրտմության ժամին նա է սփռփում մեզ»:
- «Իր մայրենի լեզուն վատ իմացողը կես մարդ է, չիմացողը՝ թշվառ, ծառից ընկած մի տերև, որ տարվում է ամեն մի պատահական քամուց»:
- «Լիակատար կյանքով ապրելու համար մայրենի լեզուն պետք է ոչ միայն սիրել աչքի լույսի պես, այլև իմանալ այն անսխալ, լավապես, խորապես»:
- «Ամեն սերունդ իր ժողովրդի լեզուն՝ որպես գործիչ, որպես զենք, հղկում է, կատարելագործում և հարստացնելով փոխանցում հաջորդ սերնդին»:
- «Այդպես անենք և մենք... սիրենք, կատարելագործենք և հարստացնենք մեր մայրենի գանձը՝ մեր լեզուն»:

5 փաստ Ստեփան Չորյանի մասին

- Իսկական ազգանունը եղել է **Առաքելյան**, որը, հավանաբար բարեհնչյունության համար, փոխել է **Չորյան**-ի:
- 1904-ին ավարտելով ռուսական դպրոցը՝ Ներսիսյան դպրոցում կրթությունը շարունակելու նպատակով 1906-ին մեկնում է Թիֆլիս, սակայն ուշանալու պատճառով չի ընդունվում: Համառ ինքնուսուցմամբ ձեռք է բերում գիտելիքների պաշար:
- Թիֆլիսում աշխատել է զանազան թերթերում («Մուրհանդակ», «Մշակ»)՝ սկզբում՝ որպես սրբագրիչ, ապա՝ թարգմանիչ, հետագայում՝ գրական աշխատող և լրագրող:

- 1919-ին տեղափոխվում է Երևան, կատարում գրական, թարգմանական և հրատարակչական զանազան աշխատանքներ: 1965-ին ընտրվում է Հայաստանի ԳԱ ակադեմիկոս:
- Վախճանվել է 1967 թվականին Երևանում և թաղվել Կոմիտասի անվան զբոսայգու պանթեոնում:

1909 թ. Թիֆլիսում լույս տեսնող «Լուսնա» ամսագրում լույս է տեսնում Զորյանի առաջին պատմվածքը՝ «Քաղցածները», իսկ 1918-ին՝ առաջին ժողովածուն՝ «Տխուր մարդիկ» խորագրով:

5 ամենահայտնի ստեղծագործությունները

1. «Տխուր մարդիկ» պատմվածքների ժողովածուն
2. «Ցանկապատ» պատմվածքների ժողովածուն
3. «Խնձորի այգին» պատմվածքների ժողովածուն
4. «Պատերազմը» պատմվածքների ժողովածուն
5. «Պապ թագավոր» պատմավեպը:

Զախից՝ Նաիրի Զորյան, Արագի, Գուրգեն Բորյան, Ավետիք Իսահակյան, Դերենիկ Դեմիրճյան, Գևորգ Էմին, Ստեփան Զորյան, Սիլվա Կապուտիկյան

Ստեփան Զորյանի առաջին իսկ ստեղծագործությունները ջերմորեն ընդունվեցին ժողովրդի և հայ գրողների ընտանիքի կողմից: Նրան նկատեցին ու սիրեցին Հովհաննես Թումանյանն ու Ալեքսանդր Շիրվանզադեն, Վահան Տերյանն ու Դերենիկ Դեմիրճյանը, Կրթանես Փափազյանը, Նար-Դոսը, շատերը: Ո՞րն էր այդ սիրո գաղտնիքը: Սկսնակ գրողը, հմտորեն յուրացնելով հայրենի (Նար-Դոս, Գրիգոր Ջոհրապ...) և համաշխարհային գրականության (Գի դը Մոպասան, Անտոն Զեխով...)՝ փոքր արձակի բնագավառում կուտակած հարուստ փորձը, իր սրատես հայացքով որսաց նորը, այն փոփոխությունները, որոնք ընդլայնեցին պատմվածքի և նովելի թեմատիկ ու արտացոլման շրջանակները:

«Տխուր մարդիկ» պատմվածաշարում երևում են հերոսներ, որոնք իրենց անհամարձակ արտաքինի տակ խեղճ են ու անօգնական, ապրում են ճղճիմ հոգսերի մեջ: «Ցանկապատը» և «Խնձորի այգին» շարքերում պատկերվում են սեփականատիրական կրքից կուրացած մարդիկ, որոնք մի դեպքում ցանկապատել են իրենց սովորական հարաբերությունները, մյուս դեպքում առաջնորդվում են գոյության գայլային սկզբունքներով՝ այդպես էլ անհաղորդ մնալով ազնիվ ու անշահասեր հոգիների տանջանքներին: Մարդկային ազահությունից և շահի մոլուցքից «հիասթափվում է» անգամ երկու հարազատ եղբայրների աչքածակության կիզակետում հայտնված կովը՝ Ծովանը համանուն պատմվածքում: «Օ՛, տխուր է մարդկանց աշխարհը», - «մտածում է» կենդանին:

Նորագույն շրջանի հայ գրականության մի ուրիշ երանգ էր բերում «Պատերազմը» պատմվածաշարը: Այնտեղ կան խիստ ազդեցիկ գործեր («Պատերազմը», «Զաքարի հարսը», «Ջրհորի մոտ...»), որոնք պատկերում են ոչ թե պատերազմի դաշտը, այլ *պատերազմի բերած աղետալի հետևանքները մարդկանց հոգիներում*: Պատերազմը ծանր հետևանքներ է թողնում անգամ *կենդանու հոգեբանության վրա*: Այս տեսակետից չափազանց հուզիչ է «Շունը» փոքրիկ պատմվածքը:

5. *Ընթերցի՛ր Ստեփան Զորյանի «Շունը» պատմվածքը և փորձի՛ր մտածել մարդուն հավատարիմ բարեկամի՝ շան վրա պատերազմի թողած ավերիչ հետևանքի մասին:*

6. *Դու արդեն ծանոթ ես Գուրգեն Մահարու Չալոյին, Վահագն Դավթյանի անանուն շանը և Ստեփան Զորյանի՝ վերը նշված պատմվածքի «հերոսին»: Գրի՛ր շարադրություն այդ երեք շների մասին և վերնագրի՛ր ինքնուրույն:*

ԴԱՍ 2

ՄԱՐԴԸ ԵՎ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

«Ջրհորի մոտ» պատմվածքը մի փոքրիկ, բայց հուզիչ դրվագ է Առաջին աշխարհամարտի (1914-1918) տարիներից: Հեղինակն այստեղ պատումը ներկայացնում է ինքնատիպ եղանակով պատերազմի դաշտում հայտնված հայազգի զինվորի՝ Բաղդասարի անունից: Նա ժողովրդախոսակցական հյութեղ ոճով և զինվորական բարբառով, երբեմն գեղջկական միամտությամբ պատմում է մարտադաշտում՝ մի ջրհորի տարբեր կողմերում, իրար դեմ դիրքավորված ռուս և ավստրիացի զինվորների մասին: Թշնամական երկու ջոկատներն էլ անասելի ծարավ են, սակայն վախենում են մոտենալ ջրհորին ու պապակը հագեցնել: Եվ նրանց մեջ ի վերջո հաղթում է բնության սովորական զավակը. ռուսը (նրանց կողմում էին կռվում նաև ուկրաինացին, հայը, վրացին, լատիշը) և ավստրիացին, մի պահ

մոռանալով պատերազմի մասին, մոտենում են ջրհորին, ուրախանում, «գրուցում» միմյանց անհասկանալի լեզուներով... Հետո էլ չեն ենթարկվում ռազմական հրամանին՝ կրակել: Ավելի ճիշտ, կրակում են, բայց... օդում:

Իսկ թե ինչպես է ավարտվում այս պատմվածքը, դու կիմանաս քիչ հետո, գուցեև հուզվես՝ այն կարդալով ամբողջովին:

Ընթերցանության համար այստեղ անհրաժեշտ է տեղադրել «Ջրհորի մոտ» պատմվածքը

Անձանոթ բառերի բացատրություններ

Ավստրո – Ավստրիա՝ պետություն Կենտրոնական Եվրոպայում, մայրաքաղաքը՝ Վիեննա

դուրան – տափակ, հարթ

դուրբին (ռուս. трыба) – հեռադիտակ

դաչա (ռուս. дача) – ամառանոց

ժուրավլ (ռուս. журавль) – կռունկ

բոչկա (ռուս. бочка) – տակառ

բակլաշկա (ռուս. баклажка) – փոքրիկ տափակաշիշ

չորտ վազմի (ռուս. черт возьми!) – գրո՞ղը տանի

ստուդենտ (ռուս. студент) – ուսանող

աֆիցեր (ռուս. офицер) – սպա

սարսաղություն – հիմարություն, ապուշություն

կատոլ (ռուս. котел) – շուգունե կաթսա

ակոպ (ռուս. окоп) – խրամատ

վաշե բլագորոդիյե (ռուս. ваше благородие) – Ձերդ բարեճնություն

նիկակ նիլցա՝ (ռուս. никак нельзя) – ոչ մի դեպքում չի կարելի

աղլուխ – թաշկինակ

դրուստ – ճիշտ

փողրաթ – կապալառու՝ պայմանագիր կնքած

վադա խորոշ (ռուս. вода хорошая) – ջուրը լավն է

գութ (գերմ. gut) – լավն է

ռեբյատա (ռուս. ребята) – տղաներ

պարուչիկ (ռուս. поручик) – սպա՝ վաշտի հրամանատարի օգնական

սարթ – խիստ

շինել – զինվորական համազգեստ

պրավերկի (ռուս. проверка) – ստուգում

ն նս անել – դարձվածք է՝ մեջտեղից վերացնել, սպանել

գազեթ (ռուս. газета) – լրագիր, թերթ

Այստեղ կարելի է հղում տալ համացանցային կայքին՝ դիտելու համար «Ջրհորի մոտ» 48 բուպեանոց ֆիլմը (ռեժիսոր՝ Ժիրայր Ավետիսյան):

1. Քեզ ավելի շատ դուր եկավ պատմվածքը, թե՛ դրա հիման վրա նկարահանված ֆիլմը: Ուրիշ ի՞նչ կինոնկարներ ես դիտել, որոնք ստեղծվել են գրական երկերից:
2. Կարո՞ղ ես մատնանշել «Զրհորի մոտ» պատմվածքի և համանուն ֆիլմի՝ քո կողմից նկատված տարբերությունները:
3. Պատմվածքն ինքնուրույն բաժանի՞ր 3 մասերի և դի՞ր համապատասխան վերնագրեր:
4. Ինչպե՞ս է ճգնաժամային իրավիճակում զինվորների մեջ հանկարծ արթնանում բնության սովորական զավակը, և ինչո՞ւ է մի պահ մոռացվում պատերազմը:
5. Ի՞նչ ես կարծում՝ այստեղ բուն պատերազմը մարտի՞ դաշտում է, թե՞ հանգամանքների բերումով ջրհորի մոտ հավաքված բազմազգ զինվորների հոգիներում:
6. Ինչո՞ւ էին զինվորները սիրում ու հարգում վաշտի ռուս հրամանատարին: Ո՞րն է նրա արտաբերած նախադասության «Լավ չի՞, երբ մարդիկ էսպես մոտիկ բարեկամ են իրար» նախադասության թաքնված իմաստը:
7. Ինչպե՞ս կրնոթագրես կապիտանի նենգ արարքը:
8. Ինչո՞ւ զինվորները պատժեցին մատնիչին: Դու ինչպե՞ս կվարվեիր:
9. Տեքստից դո՞ւրս գրիր ժողովրդախոսակցական լեզվի հատուկ որոշ արտահայտություններ և դրանցով կազմի՞ր նախադասություններ:
10. Հեղինակն ինչո՞ւ է հաճախ օգտագործում ռուսերեն բառեր ու արտահայտություններ:
11. Բացատրի՞ր անքստում կիրառված՝ «Մրտին կարծես մի քար է ընկել» դարձվածքի իմաստը: Իսկ ի՞նչ կնշանակի դրա հականիշ դարձվածքը՝ մեկ տառի փոփոխությամբ՝ «Մրտից կարծես մի քար է ընկել»:
12. Մտաբերի՞ր «Ամեն անգամ պապը գաթա չի ուտիլ» դարձվածքի հոմանիշ դարձվածքը և երկուսով էլ կազմի՞ր նախադասություններ:

Ստեփան Զորյանի 5 ամենանշանավոր մտքերը արվեստի և գրականության մասին

- «Արվեստի թե՛ նյութը, թե՛ աղբյուրը կյանքն է, և արվեստն ինքը ճշմարտություն է»:
- «Արվեստի նպատակն է վերարտադրել կյանքն ու բնությունը բյուրեղացած ճշմարտությամբ»:
- «Ես, իմ մասին խոսելով, պիտի ասեմ, որ և՛ գրի եմ առնում որոշ դիտողություններ, և՛ մտքումս կազմակերպում եմ ամբողջ գործը: Հետո ես ուզում եմ պարզել՝ ուր եմ գնում: Մինչև որոշ չլինի վերջին կայարանը, թեկուզ աղոտ կերպով, ես դժվարանում եմ գրել: Երբ

ամեն ինչ գրեթե կա մտքումս, ինձ զբաղեցնում է կառուցումը: Ամեն մի գրվածք նման է տան»:

- «Գրվածքներս համոզիչ դարձնելու նպատակով ես հաճախ նախընտրում եմ պատմողական ձևը... Ինձ թվում է, որ այդ պատմողական ձևը հենց հայկական ազգային ձևն է: Դա հնարավորություն է տալիս ոչ միայն գրվածքը համոզիչ դարձնել, այլև նյութը տալ խիտ, հավաք և նպատակասլաց»:
- «Կարիք չկա ընդգծելու ինչ-որ թեզ ու տենդենց: Թող ընթերցողն ինքը ջոկի լավն ու վատը... Կարիք չկա, որ գրողն ինքը բացատրի իր երկը, ինչպես անում էին այդ հին առակներում՝ տակին գրելով նրա «բարոյականը»... Թող բացատրեն ուրիշները, եթե դրա կարիքը լինի»:

5 ամենաբնորոշ կարծիքներ Ստեփան Զորյանի մասին

- «Դուք մեր ապագա վիպասաններից մեկն եք լինելու»: ***Հովհաննես Թումանյան***
- ««Տխուր մարդիկ» գրքում ես զգում եմ մեր ազգային գրականության և եվրոպական գրական ձևերի սինթեզ, ինչ պակասում էր մեզ մինչ այժմ»: ***Ղերենիկ Դեմիրճյան***
- «Տոհմիկ արձակագիր՝ իր ստեղծագործական բոլոր թելերով ու իր «նյարդով յուրաքանչյուր» կապված ժամանակի, հողի և կենդանի մարդկանց հետ, գիտակ և հաղորդակից համաշխարհային գրական մտքի նվաճումների»»: ***Գուրգեն Մահարի***
- «Ուշադրություն դարձրեք, թե ինչպես դիտողականություն ունի, ինչպես է կարողանում կարճ մի նախադասությամբ արտահայտել առարկայի, երևույթի հանդեպ իր քնարական ու հումորիստական վերաբերմունքը»: ***Հովհաննես Հովհաննիսյան***
- «Ստեփան Զորյանը արևելահայ գրականության մեջ բերեց նախ և առաջ փոքր պատմվածքի, նովելի կուլտուրան, պատմելու մեծ վարպետությունը, ստեղծագործողի ազնվությունը, ճշմարտագիտությունը»: ***Գեղամ Մարյան***

Ալբերտ Մակարյան

Ստեփան Զորյանի «Ձրհորի մոտ» պատմվածքի դասավանդումը

Ամփոփում

Ուսումնամեթոդական հերթական այս հոդվածը ներկայացնում է ՀՀ հանրակրթական դպրոցի 7-րդ դասարանի հայ գրականության դասագրքում տեղ գտած

հաջորդ թեմայի («Ստեփան Զորյան. «Ջրհորի մոտ» պատմվածքը») դասավանդման հեղինակի սեփական նմուշօրինակը:

Հոդվածագրի եզրահանգումն այն է, որ նախ՝ աշակերտն ըմբռնի «պատերազմ» հասկացության հակամարդկային էությունը, որն այսօր, ցավոք, դարձել է խիստ արդիական, այնուհետև՝ ընկալի այդ աղետաբեր երևույթի թողած ավերիչ ազդեցությունը հատկապես մարդկանց հոգիներում: Մատուցվող նմուշօրինակում առկա են դիդակտիկ, ուսուցողական նյութեր, որոնց միջոցով դասերը կարող են դառնալ գրավիչ ու առավել ընկալելի:

Альберт Макарян

Преподавание рассказа Степана Зоряна «У колодца»

Резюме

В данной очередной учебно-методической статье представлен собственный авторский образец преподавания рассказа Степана Зоряна «У колодца», нашедшего место в учебнике по армянской литературе для 7-го класса общеобразовательной школы.

Целью автора статьи является, в первую очередь, то, чтобы ученик воспринял античеловеческую сущность понятия «война», что, к сожалению, сейчас особенно актуально, а затем – понять разрушительное воздействие этого явления в особенности на человеческие души. В представленном образце предлагаются дидактические, обучающие материалы, которые сделают уроки привлекательными и более доступными для восприятия.

Albert Makaryan

The Teaching of Stepan Zoryan’s Story “Near the Well”

Summary

The current subsequent educational-methodical article presents the author's own sample for teaching the next topic ("Stepan Zoryan's Story "Near the Well ") which is reflected in the 7th grade textbook on Armenian literature for the RA General School.

The author of the article concludes that first of the pupils must comprehend the anti-human nature of the concept of "war, which today, unfortunately, has become very relevant, then they must perceive the destructive effect of this catastrophic event laid especially on people's souls. The provided sample contains didactic, instructive materials, through which the lessons can become more attractive and comprehensible.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԼԵԶՎԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԴԱՎԻԹ ԳՅՈՒՂՁԻՆՅԱՆ

Հրեաների լեզվի հայերեն անունները և դրանց տարբերակները **3**

ՍՈՒՍԱՆՆԱ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ, ՍԻՐԱՐՓԻ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

Նորակազմությունները Հովհաննես Երզնկացու հոգևոր երգերում **18**

ԲԵԼԼԱ ԽՈԺՋՄՅԱՆ

Невербальные знаки и их вербализация в процессе межкультурной коммуникации **26**

ԼՍԻԶԱ ԹԵՐ-ՏԱՐԿԻՏՅԱՆ

Об одном из способов передачи слов-реалий в русских переводах армянского исторического романа Раффи «Самвел» **32**

ԳՐԱԿԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՌՈՒԶԱՆ ՂԱԶԱՐՅԱՆ

Ռճական հնարքները Ավետիք Իսահակյանի «Աբու-Լալա մահարի» պոեմում և դրանց անզլերեն թարգմանությունը **47**

ԱՐՄԻՆԵ ՀԱԿՈՒԲՅԱՆ

Նախկին Խորհրդային Հայաստանի գրադարանագիտական և մատենագիտական բնույթի պարբերականները. «Բիրլիոգրաֆիական ամսագիր», «Գրադարանավար», «Կուլտուր-լուսավորչական աշխատանք» և «Մշակույթ» **64**

ԱՆՆԱ ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ

Ստեղծագործելու շնորհի անհատական եվ կանոնական ընկալումների դրսևկորումը հայ միջնադարյան քնարերգության մեջ **76**

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԱՅԱՆԵ ՄԿՐՏՈՒՄՅԱՆ

Հայկական և արաբական աղբյուրները Սասանյան Պարսկաստանի նվաճման մասին **89**

ՏԻՐՈՒՀԻ ՄԻՐԵԿԱՆՅԱՆ

Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցի տպարանի հիմնումը և գործունեությունը (1819-1870 թվականներին) **99**

ՄՇԱԿՈՒՅԹ

ԱՐՓԻՆԵ ԹՈՐԻԿՅԱՆ

Հայոց Մեծ եղեռնի թեման Սարգիս Խաչատուրյանի ստեղծագործություններում **121**

ՌՈՒԶԱՆ ԱՆԱՆՅԱՆ

Հայաստանյան պատկերները Ռաֆայել Շիշմանյանի արվեստում **129**

ԳՈՌ ՄԱԼՆԱԶԱՐՅԱՆ

Դևի դերերգը Բեզլար Ամիրջանի մեկնաբանությամբ **135**

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

ԱԼԲԵՐՏ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

Մտեփան Զորյանի «Զրհորի մոտ» պատմվածքի դասավանդումը **145**

ԱՆՆԱ ՄԻՄՈՆՅԱՆ

Զարգացնող միջավայրը՝ որպես ճանաչողական հմտությունների արդյունավետ ձևավորման նախապայման նախադպրոցական կրթական հաստատություններում **156**

ԷԼԵՆ ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ

Հաղորդակցական ձախողումների հաղթահարման հանրամշակութային հայեցակերպը **162**